ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№1
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

// MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI
Elektron nashr. 326 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali
26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi 28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich

Muhandislik grafikasi boʻyicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish 34
Axmatova Asila Akmaljon qizi

Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning 37
Burkhonova Zarafruz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich

The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition 40
Dilorom Poyonova

Muhandislik yoʻnalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda oʻqitish 45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna

Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture 49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna

Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process 52
Makhmudova Ugiloy Baxtiyarovna

Kognitiv yondashuv asosida boʻlajak oʻqituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish 57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinovna

Transformatsion yondashuv asosida boʻlajak oʻqituvchilarning sunʼiy intellekt savodxonligini rivojlantirish 61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga oʻrgatish 65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi

An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms 68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna

The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs 71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna

Gamifikatsiya orqali iqtidorli oʻquvchilarning oʻquv motivatsiyasini oshirish 74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi

Boshlangʻich taʼlim fanlarini didaktik oʻyinlar orqali tushuntirish 77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi

Oʻsmirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi 80
Sh. F. Mustafayeva

Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students 85
Turayev Alimjan Bahriddinovich

The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development 88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina

A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning 91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich

Modern Education and Training Practices for Future Dentists 94
Turumova Marjona Bahodirovna

Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish 98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari 102
Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari 106
Xoldarova Mubina Qudratbek qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari 110
Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi

Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков 114
Абдуллаева Нигора Курбановна

Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры 118
Мукимов Олим Эргашевич

Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework 122
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich

Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта 125
Хужаниязова Гузаль Юлдашевна

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish 130
Abduraximova Muxabbat Allayevna

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar 133
Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi

Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida 138
Rustamova Ma'mura Asqar qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish 141
Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna

The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language 144
Tursunoy Ortiqova

Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili 149
Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna

Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash 153
Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi

Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish 156
Murtazayeva Nasiba Komiljonovna

Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish 159
Xusnidinova Saodat

Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari 163
Djumayeva Dildora Isroilovna

Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students 167
Inoyatova Umida Boxadir kizi

Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland 171
Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi

Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish 175
Akbarova Saidaxon Rustamovna

Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli 180
Atadjanova Shaira Xalilovna, Umarkulov Muxtorali Islomkulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Individual ta’lim muhiti asosida bo‘lajak maktabgacha ta’lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish 185
Azamatova Dildora Shuxrat qizi

Boshlang‘ich ta’lim-tarbiya tizimida raqamli ta’limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili 189
Babayeva Dilnoz Xaydarovna

O‘qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o‘rni (PISA va PIRLS) 192
Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi

Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo‘lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta’lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili 195
Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi

Sun’iy intellekt va katta ma’lumotlardan foydalanish asosida oliy ta’lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari 199
Duvlayeva Nozigul Xolmuxammat qizi

Enhancing English Learners’ Pronunciation Through AI-Based Language Applications 203
Egamova Munisa Khakim kizi

Maktab ta’lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo‘llanmalardan samarali foydalanish 208
Kodirov Akbar Shuxratovich

Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools 213
Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi

O‘smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari 218
Mirsidikova Aziza Mirvohidovna

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining sog‘lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari 221
Muxtorova Xusnidaxon Abdug‘oporovna

Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education 226
Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi

Maktabgacha ta’lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar 229
Omondavlatova Diyora Otabekovna

Oliy ta’lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo‘naltirilgan axborot tizimini yaratish 233
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro‘zimatova Saidaxon Abdivoxid qizi

O‘quvchilarni o‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida 237
Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o‘g‘li

Oliy ta’lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish 242
Qurbonova G. M.

Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari 245
Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi

Inkluziv ta’limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o‘quvchilarning o‘quv yutuqlarini baholash 248
Norqobilova Rayxona Davlatovna

Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 252
Saidova Nigora Olimovna, Jo‘rayeva Nilufar Rustamjon qizi

Pedagogical Strategies for Enhancing Students’ Creative Thinking Throughout the Learning Process 254
Shaymatova Aziza

Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar 259
Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi

Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o‘yinlarning samaradorligi 265
Suyarova Orzigul Sodiq qizi

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik........ 269
Toʻxtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna

Oʻzbekiston umumiy oʻrta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish........ 273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna

Ta'limga oʻqib tushunishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari........ 276
Umarov Bahrom Norboyevich

Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari........ 281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich

Boʻlajak boshlangʻich sinf oʻqituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati........ 286
Yoʻldosheva Iqbol Bekboʻlsin qizi

Boshlangʻich sinflarda chet tilini oʻrganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar........ 289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi

Oʻsmir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri........ 292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergashevna

Boshlangʻich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish........ 297
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Nurmuhammedova Dilshoda Zaynobiddin qizi

Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения........ 302
Журабекова Хабиба Мадаминовна

Ortodontiyada mioterapiya: miogimnastik dentoalveolyar apparatlarni qoʻllashning taqqoslama tavsifi........ 305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna

Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков........ 308
Умрихина Виктория Игоревна

21St Century Dental Innovation Technologies: An Overview........ 314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich

Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах........ 317
Шарипова Шаҳноза Шавкат кизи

Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка........ 321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TALABA-QIZLARNING KASBIY, MADANIY VA KOMMUNIKATIV FAOLIYATLARINI SAMARALI TASHKIL ETISH

Qurbonova G. M.
O'zMPU professori

Annotatsiya: Ushbu maqolada talaba-qizlarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish hamda ularning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlari yoritilgan. Tadqiqotda ma'naviy yetuklik talaba-qizlarning ijtimoiy hayotdagi faolligi, kasbiy o'sishi va shaxslararo muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omili sifatida asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: talaba-qizlar, ma'naviy yetuklik, ijtimoiy faollik, kasbiy faoliyat, madaniy faoliyat, kommunikativ kompetensiya.

Abstract: This article explores the theoretical aspects of developing social activity among female students and the effective organization of their professional, cultural, and communicative activities. Special emphasis is placed on spiritual maturity as a key factor in enhancing social engagement, professional development, and interpersonal communicative competence.

Key words: female students, spiritual maturity, social activity, professional activity, cultural activity, communicative competence.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические аспекты развития социальной активности у студенток и эффективной организации их профессиональной, культурной и коммуникативной деятельности. Особое внимание уделяется роли духовной зрелости как важного фактора формирования социальной активности, профессионального роста и межличностных коммуникативных компетенций студенток.

Ключевые слова: студентки, духовная зрелость, социальная активность, профессиональная деятельность, культурная деятельность, коммуникативная компетентность.

KIRISH

Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya jarayonlarini tashkil etishga yo'naltirilgan takomillashtirilgan dasturiy-metodik ta'minot ishlab chiqildi. Natijada talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida madaniy qadriyatlarning kasbiy-pedagogik qadriyatlar bilan o'zaro integratsiyasi, madaniy-ijodiy faoliyatning pedagogik faoliyatda ijod va refleksiya jarayonlari bilan uzviy bog'liqligi hamda kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatga asoslangan samarali tashkiliy-pedagogik mexanizmlar ishlab chiqildi. Shu asosda ta'lim jarayonida insonparvarlik yondashuvining ustuvorligi ta'minlandi.

Talaba-qizlarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish ma'naviy yetuk, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq va qat'iy fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxslarni tarbiyalash bilan bevosita bog'liqdir. Bu jarayon demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish sharoitida talaba-qizlarning ma'naviy madaniyatini shakllantirish asosida amalga oshirilishi bilan dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda xotin-qizlar hamda erkaklar uchun teng huquq va sog'lom raqobat muhitini ta'minlashga qaratilgan "2020–2030 yillarda O'zbekiston Respublikasida gender tenglikka erishish strategiyasi" loyihasi ishlab chiqildi. Xotin-qizlarning bandligini ta'minlash va tadbirkorligini rivojlantirish yo'nalishida tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Gender tenglik komissiyasi tomonidan xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga qaratilgan tadbirkorlik maslahat kengashlari faoliyat yuritmoqda, komissiya qoshida esa tadbirkor ayollar forumi tashkil etilgan.

Respublikamizda oliy ta'lim tizimida o'quv sifati va o'zlashtirishni qayd etish, kasbiy hamda ma'naviy-axloqiy tayyorgarlikni kuchaytirish, ijtimoiy faollikni rivojlantirish maqsadida kadrlar tayyorlash tizimini ishlab chiqarish bilan integratsiyalash, oliy ta'lim sharoitida ta'lim-tarbiya jarayonlarini tashkil etishning ta'lim tizimi va metodik ta'minoti ishlab chiqildi.

Hozirgi kunda ushbu yo'nalishda ayollar faolligiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning o'ziga xos sabablari mavjud: jamiyatimizda erkaklar an'anaviy ravishda faol va yetakchi mavqeda bo'lib kelgan bo'lsa-da, ayollar faolligini oshirish borasida hali amalga oshirilishi lozim bo'lgan vazifalar talaygina. Shu bois, gender tenglik bilan bog'liq loyihalarda ayollarning ijtimoiy faolligi va o'ziga xos imkoniyatlariga ustuvor ahamiyat berilmoqda. Tabiiyki, mazkur yo'nalishdagi ishlar izchil tizimga solingan sari gender tenglik erkaklar va ayollar uchun teng sharoitda ta'minlanadi.

Jismoniy mehnat madaniyatining kasbiy-pedagogik resurslar bilan o'zaro aloqasi, pedagogik faoliyatda ijod va refleksiya jarayonlari bilan uzviy bog'liqligi, kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatga asoslangan samarali tashkiliy-pedagogik jarayonlarni tashkil etish hamda ta'limni insonparvarlashtirish barqarorligini ta'minlash ta'lim samaradorligining muhim ko'rsatkichlaridan hisoblanadi. Talabalik davrida ijtimoiy faollikni rivojlantirish mexanizmlari ma'naviy yetuk, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq va qat'iy fuqarolik pozitsiyasiga ega yoshlarni tarbiyalash, demokratik rivojlanishni yuksaltirish hamda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Dunyo ta'lim tizimida:

- talabalarni kasbiy faoliyatda yuqori darajadagi ijtimoiy faollikka tayyorlashni ta'minlash;
- talaba-qizlarning ijtimoiy faolligi va tashabbuskorligini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan faoliyatni takomillashtirish;
- talabalarda ijtimoiy faollikni oshirishning yangi ta'sir mexanizmlarini ishlab chiqish;
- talaba-qizlarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish texnologiyalarini joriy etish;
- talaba-qizlarda kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik mexanizmlarni ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Fransuz olimi Gabriyel Tard, amerikalik Uri Bronfenbrener hamda rus olimlari V.S. Muxina faollikni bir necha darajalardan iborat iyerarxik tuzilma sifatida talqin etadilar. Ushbu tuzilma psixofiziologik funksiyalar hamda faoliyat va harakatning maxsus turlarini o'z ichiga oladi. Faoliyatning maxsus turlariga o'yin, o'quv va mehnat faoliyati kirib, ular inson faolligining namoyon bo'lishini kuchaytiradi [1: 28–30].

Bundan tashqari, B.G. Ananyev insonning dunyoga bo'lgan faol munosabatlari doirasiga sport va jangovar faoliyatni, odamlarni boshqarish, bilish (anglash) va muloqotni mustaqil faoliyat turlari sifatida kiritadi.

K.A. Abulxanova-Slavskaya fikriga ko'ra, faollik – bu integratsiyalovchi xususiyat bo'lib, uning yordamida individ faoliyatining ob'ektiv va sub'ektiv imkoniyatlari o'zaro uyg'unlashadi. Shaxs o'z faolligini zarur vaqt va sharoitda safarbar etadi, ixtiyoriy ravishda harakat qiladi hamda o'z faoliyatini ongli tarzda boshqaradi. Shu nuqtai nazardan, gender asosida talaba-qizlar faolligini o'z vaqtida va dinamik tarzda tashkil etish imkoniyati mavjud.

A.V. Petrovskiy faollikni tirik mavjudotning o'zini namoyon etish va rivojlantirishga yo'naltirilgan ichki manba sifatida talqin etadi. Tadqiqotchiga ko'ra, faol individ harakatning bevosita manbai bo'lib, u subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Subyekt bo'lish, Petrovskiy ta'kidlashicha, insonning o'zini anglash, o'zini qayta namoyon etish va dunyodagi mavjudligiga sababchi bo'lishini anglatadi [2: 98–102].

Zamonaviy pedagogika fanida faollik shaxsiy omil sifatida qaralib, u o'zgarishlarga tayyorlik, moslashuvchanlik, mustaqil harakat qilishga intilish kabi xususiyatlar bilan tavsiflanadi. Faollik ijtimoiy tajriba va insoniyat tomonidan to'plangan bilimlarni egallash hamda ulardan samarali foydalanish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishga xizmat qiladi [3: 38–39].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotchilar shaxsiy faollikni motivatsiya, yo'nalganlik, anglashilganlik, emotsionallik, harakat usullari va yo'llarini boshqarish kabi tarkibiy qismlarga ega yaxlit tizim sifatida talqin etadilar hamda uni kuchaytirishga xizmat qiluvchi maxsus (alohida) harakatlarning zarurligini ta'kidlaydilar. Ushbu jarayonda vaziyatlilik shaxs faolligining namoyon bo'lishini belgilovchi muhim omil sifatida ko'riladi [4: 40, 26].

Maqsadga yo'nalganlik deganda har qanday faoliyatning muayyan natijaga erishishga qaratilganligi, ya'ni shaxs ongida shakllangan aniq maqsadlar asosida amalga oshirilishi tushuniladi. Faoliyat subyekti sifatida shaxs tashqi va ichki motivlar ta'siri ostida ijtimoiy muhitni o'zlashtiradi, muhim jihatlarni tanlab oladi va ularni faoliyat maqsadiga aylantiradi. Shu ma'noda, maqsad ongli motiv sifatida namoyon bo'ladi. Demak, faoliyat ongli va maqsadli bo'lsa, u muayyan natija bilan yakunlanadi.

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Faollikni faoliyatning shakli sifatida talqin etish shuni koʻrsatadiki, unda nafaqat harakatning harakatlantiruvchi xususiyatlari, balki harakatdan kelib chiqadigan, motivlar bilan uzviy bogʻliq boʻlgan anglashilganlik va emotsionallik ham mujassamdir. Shaxs ijtimoiy faolligi masalalarining tadqiqi uzoq tarixiy davrlarga borib taqaladi. Uning manbalari qadimgi Sharq mutafakkirlarining falsafiy qarashlarida, antik davr olimlari konsepsiyalarida, oʻrta asr allomalari asarlarida hamda yangi davr va zamonaviy falsafiy oqimlarda oʻz aksini topgan.

Maxsus adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, ijtimoiy faollik shaxs faoliyatining ishlab chiqarish, ijtimoiy-siyosiy, ijodiy va boshqa sohalarda nisbatan yaxlit tarzda namoyon boʻlishi bilan tavsiflanadi. Ijtimoiy faollikning barcha turlariga umumiy boʻlgan xususiyatlar mavjud boʻlgani kabi, ularning oʻziga xos farqlari ham mavjud [5: 441].

Shaxs ijtimoiy faolligining mexanizmlarini takomillashtirishda shaxsning sotsiumga yoʻnaltirilgan izlanuvchan faolligi hamda uning biologik va ijtimoiy tabiatini asoslovchi konsepsiya muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu konsepsiyada ijtimoiy faollik organizmning stress holatlariga va turli zararli ta'sirlarga qarshi moslashuvchanligini belgilovchi muhim omil sifatida talqin etiladi. Tadqiqotchilar ta'kidlashicha, izlanuvchan faollik shaxsning ijtimoiy pozitsiyasi, uning faoliyat usullari, qadriyatlar tizimi, ijodiy salohiyati va ixtirochilik qobiliyatiga tayanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ijtimoiy faollik insonning jamoaviy oʻzaro munosabatlari bilan bevosita bogʻliq boʻlib, shaxsning ijtimoiy baholanishi va izlanish faoliyatining e'tirof etilishi uning faolligining oshishiga muayyan darajada turtki beradi. Mazkur jihatlar oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarni maqsadli yoʻnaltirish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Gender tengligini ta'minlash sohasida yuqori natijalarga erishish, xotin-qizlar xavfsizligini ta'minlash, ularning huquqlarini himoya qilish hamda oʻzlariga tegishli yoʻnalishlarda dolzarb vazifalarni amalga oshirish vazirliklar, idoralar, nodavlat notijorat tashkilotlari va ommaviy axborot vositalari vakillari ishtirokini ta'minlash bilan uzviy bogʻliqdir.

Mazkur yoʻnalishda oʻtkazilayotgan tanlovlar bir qator asosiy nominatsiyalar boʻyicha tashkil etilmoqda. Umuman olganda, bugungi kunda talaba-qizlar ijtimoiy faolligini rivojlantirish masalasi davlat va jamiyat hayotida ustuvor vazifalardan biri sifatida kun tartibiga qat'iy qoʻyildi. Ushbu davrda huquqiy va amaliy jihatdan keng qamrovli ishlar amalga oshirildi. Eng muhimi, mazkur chora-tadbirlarning natijadorligini ta'minlash hamda jamiyatda ma'naviy-ma'rifiy muhitni barqarorlashtirish jarayonida ularning qisqa muddatda oʻz samarasini koʻrsatishidir.

Kelgusida ushbu ezgu tashabbuslar izchil davom ettirilishi va yanada yangi bosqichga koʻtarilishi koʻzda tutilmoqda. Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlar ijtimoiy faolligini rivojlantirish jamiyat taraqqiyoti va farovonligiga xizmat qiluvchi muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Abdullajonov M. A. Pedagogika universitetlarida dars berish jarayonida boʻlajak oʻqituvchining kasbiy fazilatlarini shakllantirish : pedagogika fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – Toshkent, 1991. – 21 b.
2. Abduqodirov A. Tasavvuf istilohlari : qisqacha izohli lugʻat. – Xoʻjand : Rahim Jalil nomidagi Davlat nashriyoti, 1997. – 95 b.
3. Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sotsiologiya fani ishchi dasturi / tuzuvchi: N. M. Egamberdieva. – Toshkent : TDPU, 2007. – 16 b.
4. Kraevskiy V. V. Pedagogikaning umumiy asoslari. – Moskva : Akademiya, 2003. – 256 b.
5. Oʻzbekiston Respublikasi Qonuni. "Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda kafolatlari toʻgʻrisida". – 2019-yil 2-sentabr.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

Maktabgacha va maktab ta'limi

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.